

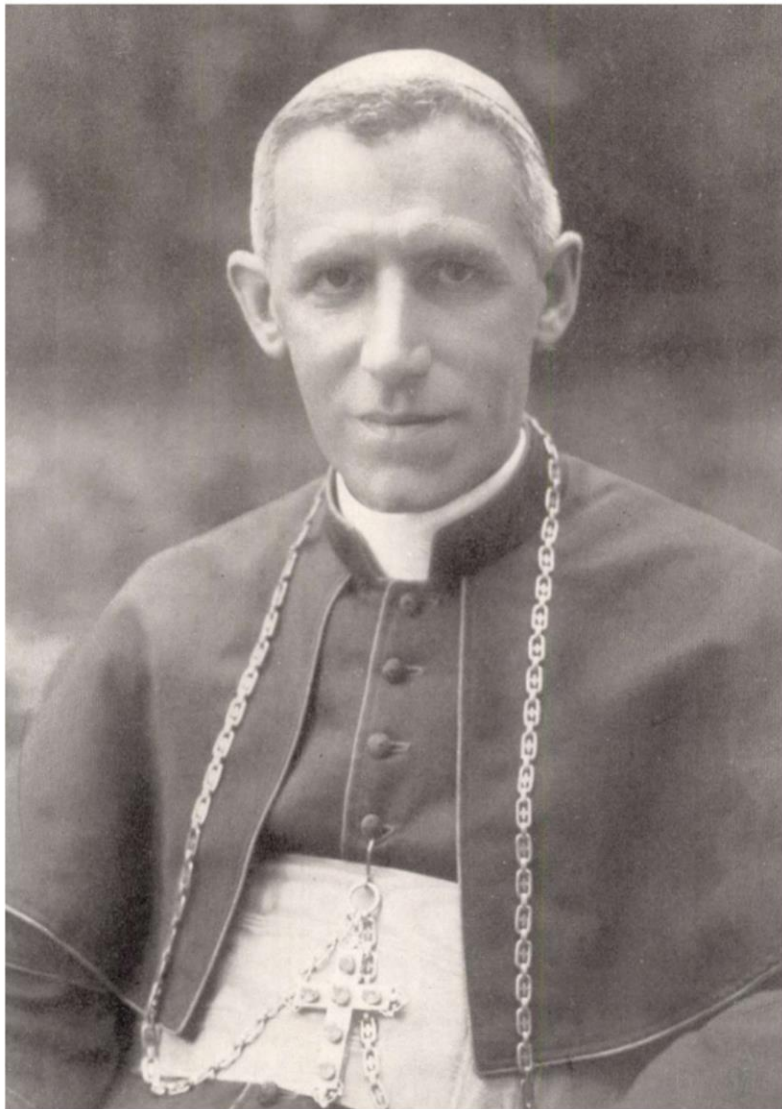

Burgio árnyékában

A budapesti nunciusok és Mohács emlékezete

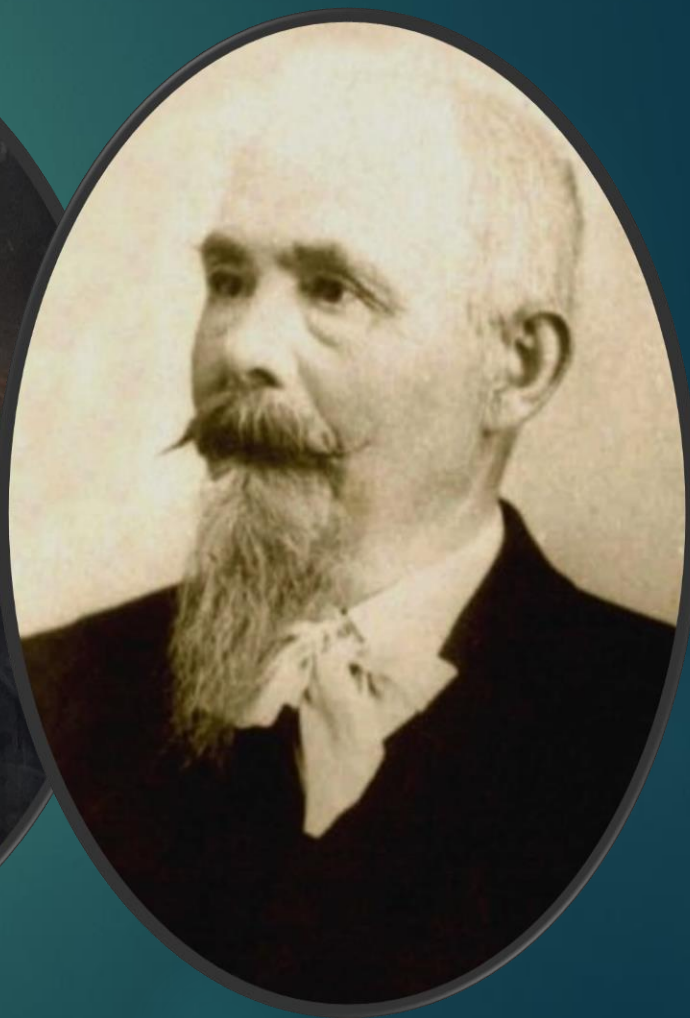
KANÁSZ VIKTOR – NAGY KATALIN
HM HADTÖRTÉNETI INTÉZET ÉS MÚZEUM
FRAKNÓI VILMOS RÓMAI TÖRTÉNETI KUTATÓCSOPORT
MORAVCSIK GYULA INTÉZET

Cesare Orsenigo

Angelo Rotta

Ipolyi Arnold, Fraknói Vilmos és Óváry Lipót

Burgio berobbant a magyar köztudatba

BURGIO

MOHÁCS ELŐTT

„Ha Magyarországot meg lehetne menteni három forinton...”

Burgio jelentéseiből kirajzolódik a Rákoson megtartott dieták mozgalmas eseményei, a különböző érdekcsoportok titokzatos csel- és szövetségei, amelyek háttérben a királyi hatalomra törő Zápolya János, továbbá Werbőczy

pai titkárnak: „A szentszék államizsnáját az ország javára fordítják. Ha Magyarországot meg lehetne menteni három forinton ebből a nagy veszedelemből, nem hiszem, hogy akadna három ember, aki ezt a három forintot ide

akarták, hogy Werbőczyt, az addigi nádort nyilvánítsák lázadónak. „A bizalmatlanság, gyanakvás és pártoskodás nagyobb ebben az országban, mint valaha, ahogy uraságod is láthatja levelemből. — írja a nun-

foglalják a hadjárat céljára... Az ország közvéleménye a királyt okolja a bajokért.” Június 14-én: „Pénz nincs, az idő már rövid, az ellenségtől való félelem mindenképp megbénít, napról-napra növekedik a fejtelenség és úrzsavar. Június 30-án ezt jelenti

ereg, se fegyver, se pénz, az emberek civakodnak, marakodnak, a y délig alszik »senki se fél senki sem tiszteli.«

Burgio megérkezte előtt is ugyanolyan volt a helyzet. A velencei követ ebben például ezt jelenti a Siginak:

la összetartásának, országuk asága képessé tenné őket arra, azt bár bármely ellenség elmegvédhessék. Csakhogy ez a leggonoszabb fajzata. Min csak a maga hasznát keresi a lehet, duskál a köztvagyon más nemzetet semmire sem ilnek. Együtt lakomáznak.

mintha testvérek volnának, de suttyomban egymás ellen törnek. Nincs oly gonosz ügy, melyet két

Szombathely, 1926. július 31.

Új Nemzedék

Romlott udvar és züllött közélet vitte Magyarországot a mohácsi vesztőhelyre

II. Lajos kényszerre szállt hadba, mert attól félt, hogy meggyilkolják — Budán csak a Szentszék szolgálta tettekkel is a magyar érdeket

Burgio nuncius jelentései egy szomorú korról és annak szomorú szereplőiről

— Az Új Nemzedék tudósítójától. —

A mohácsi vész közelebb húsz évvel fordulója az egész Magyarországnak felekezeti és politikai különbség nélkül

ságra Tomorit, jóllehet kiemeli, hogy egyedül a kalocsai érsek érdemelte meg a kitüntetés.

meg lehetne menteni három forinton ebből a nagy veszedelemtől, amiben most van,

ÉRTŐL PIROSULT GYÁSZTÉR”...

sóhajtva köszöntlek nemzelyétünk nagy temetője, Mo... Így gyászolta hazáját nem háromszáz évvel ké-Kisfaludy Károly, a költő. Ivesen pontos ez a gyász-Ekkor omlott össze Európa dalma. Ekkor vált a magyar

hatszáz védője volt. Mire a vár elveszett, már csak 72-en voltak. Szabad volt az út a török előtt.

A pápai követ, Giovanni Burgio ezt jelentette a pápának: „Ha Magyarországot meg lehetne menteni három forinton ebből a nagy veszedelemből, aligha akadna három ember, aki azt a forintot odaadná.”

1920. augusztus 1. semmi tekintély, mindenki azt te-

OFI

Történelem

10

ÚJGENERÁCIÓS
TANKÖNYV

A Száva átkelői a törökök kezén vannak, s ezután már nem marad más, mint a Dráva, mely a Szávánál kisebb folyó, s amelyen gyerekség hidat verni. Ezen túl aztán nincs több akadály Budáig és Bécsig [...] Ez az ország nem képes magát megvédeni, hanem ki van szolgáltatva az ellenség kegyelmének és úgy fog kikerülni a háborúból, ahogyan az ellenségnek tetszik. Mert: el lehet-e képzelni azt, hogy Magyarország háborút viselhesen a török egész hatalma ellen, mikor a magyar király és az urak még arról sem tudnak gondoskodni, hogy a végeken szolgáló katonaság megkapja zsoldját? Ófelsége a király súlyos anyagi helyzetben van [...], az urak viszálykodnak, a nemesség pártokra bomlott [...] a legegyszerűbb hadifelszerelésük sincsen meg. Azt megtehetik, hogy egyszer megütközzenek, de akkor vereséget is fognak szenvedni.

[...] az országbárok közt egy sincsen, akinek elég hatalma lenne itt rendet teremteni. S jobb is, hogy nincsen, mert ez akkor egészen bizonyosan megpróbálkoznék vele, hogy királlyá tegye magát [...] az emberek itt annyira gyűlölnek egymást, hogy nyugodtan elmondhatom: az alatt a két év alatt, mióta itt vagyok Budán, igaz barátokat még nem láttam a magyar király udvarában. Ehhez járul még az egyházi és világi rend közötti nagy gyűlölködés. [...] Maradna tehát, hogy a köznemességgel próbáljunk rendet csinálni. [...] De ezek teljesen az uraktól függenek, nem tesznek mást, mint amit patrónusaik parancsolnak nekik. [...] Az országgyűlésen mindenki arról beszél, amiről jólesik, összevissza, minden rend nélkül; a nemesek azt kiabálják, amit uraik parancsolnak nekik, s csak olyan tárgyokról tanácskoznak, amit az urak az őket szolgáló és felfogadott nemeseknek kiadtak.

(Antonio Giovanni da Burgio nuncius [követ] jelentése a pápához)

- Milyen stratégiai hátrányt jelentett Nándorfehérvár elvesztése?
- Hogyan ítélte meg a pápai követ az ország helyzetét?
- Mi volt a véleménye a magyar politikai vezető-rétről? Miben látta a legnagyobb problémát?

1526. március 27. A királyi tanácsban egész napokat fecsérelnek el azzal, hogy egymás ellen vádaskodjanak: az urak a királyt hibáztatják, a király az urakat vádolja. [...] De arról, hogy miképp kellene a bajokon segíteni, csak nagyon keveset vagy éppen semmit sem beszélnek. Az államnak nincs semmije, a magánosok [magánvagyonnal rendelkezők] nem akarnak adni. Engedelmesség alig van, az urak egymástól rettegnek, a király mindenkitől. Semmi előkészület, semmi rend nincs.

1526. április 25. Napról napra mind rosszabb hírek jönnek a török készülődéséről, de azért mind a mai napig a magyarok nem tettek semmit, és az Őszentsége által kiállított kétszáz könnyűlovas és ötszáz gyalogos az egyetlen előkészületük a védelemre.

1526. május 9. A kalocsai érsek azt írta a királynak, hogy egészen biztos hírek szerint a török szultán serege április 24-én elindult Konstantinápolyból. [...] A magyarországi előkészületekről azonban nem írhatok egyebet, mint hogy ma van a diéta [országgyűlés] utolsó napja, s eddig az óráig az ország védelmét szóba sem hozták.

1526. május 24. Megvolna tehát a harci kedv s a bátorság, de – Isten segítse meg őket – tűzértségük, hadvezérek, hajóik, élelmiszerkészleteik, fegyverük nincsen, s nem tudják, hogy mivel is kell valójában szembenézniük.

1526. augusztus 25. Ófelsége Mohács falu mellett ütött tábornak, az ellenségtől mindössze négy magyar mérföldnyire, de most már Ófelségét az ellenségtől nem választják el többé sem hegyek, sem folyók, sem erdők.

(Antonio Giovanni da Burgio pápai követ leveleiből)

A budapesti nuncius 1926-ban

- ▶ Ptolemaidei címzetes érsek
- ▶ 1925-1930: budapesti nuncius
- ▶ Elődje: Lorenzo Schioppa

— Cesare Orsenigo pápai nuncius a „Mohács Magyarországa” című könyvről. A mohácsi csata 400 éves évfordulója alkalmából a Magyar Irodalmi Társaság a Napkelet könyvtárában „Mohács Magyarországa” címmel kiadta Burgió báró pápai követnek a mohácsi vész idején Magyarországról tett jelentését. A jelentések rendkívül élénk képét adják a Mohács előtti Magyarország belső ziláltságának és a sorsdöntő csatavesztés előzményeinek. Burgió báró követ, aki a legközvetlenebb személyes érintkezésben állott a királlyal és az ország vezető főembereivel, meleg barátsággal és aggódó szeretettel fáradozott a magyarság ellenállásának megszervezésén. A magyarul most először megjelent

Pécsi egyházmegyei tanítók gyűlése Mohácson.

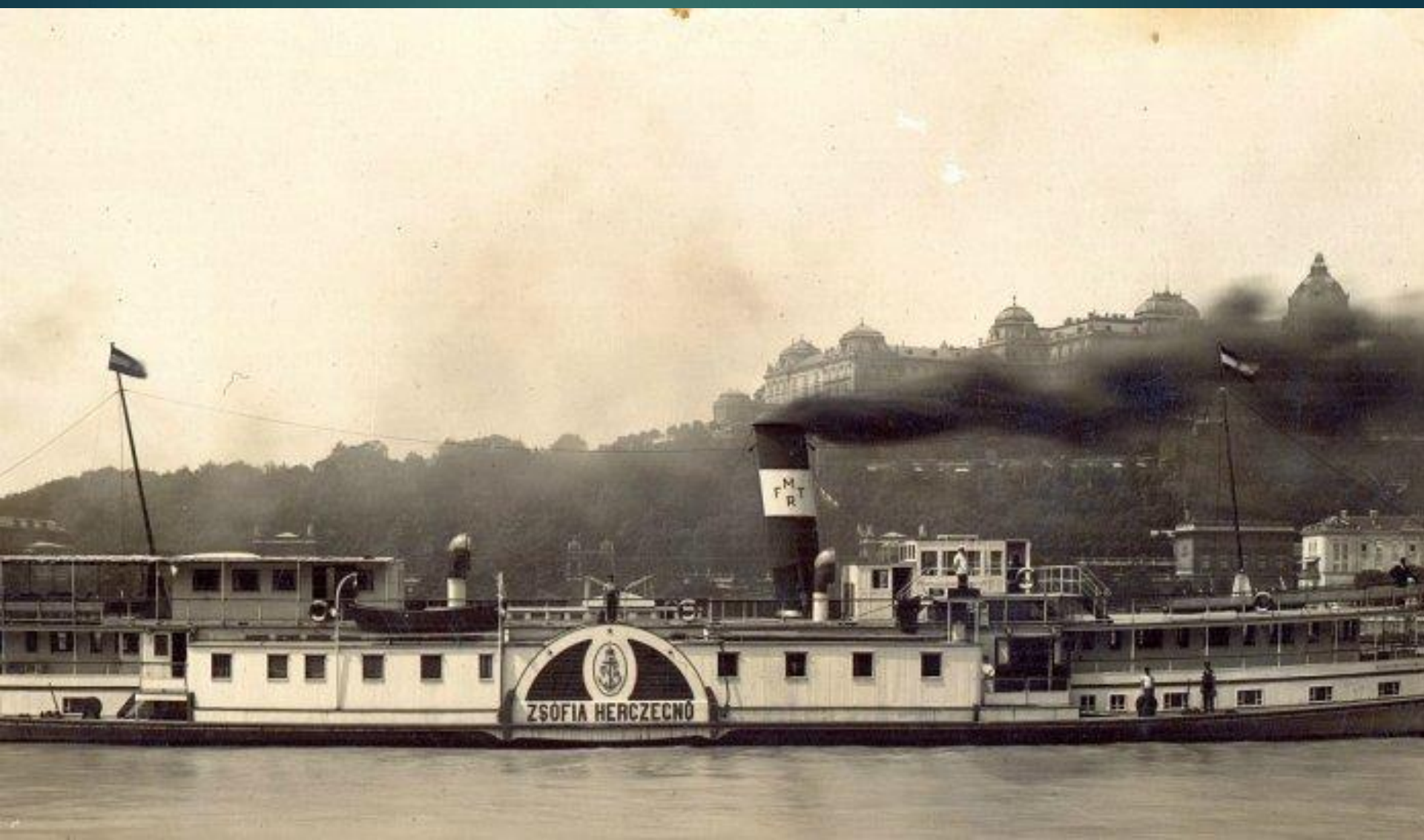
Mohács, aug. 26.

A pécsi egyházmegyei tanítók egyesülete ma tartotta Mohácson rendes évi közgyűlését, amelyre Tolna-Baranya és Somogy vármegyék tanítói közül mintegy 400-an gyűltek össze. A résztvevők reggel nyolc órakor tábori misét hallgattak, amely után a katolikus legényegyletben Komócsy István kanonok, főtanfelügyelő, B. Nagy István tanfelügyelő, Somsich Sándor és Bohongi Nándor egyesületi alelnökök, Greiner Gyula, Magyar Sándor, Margittay Jenő polgármester, Bevilaqua Béla dr. jelenlétében megkezdődött a közgyűlés.

Bevilaqua Béla nagy beszédben ismertette a mohácsi vész jelentőségét és okait. Az elnök megnyitóbeszédében rámutatott a jellem, az önfegyelem nagy szerepére a nemzetnevelés tekintetében és bejelentette, hogy az új tanterv, amely szeptemberben lép életbe, a vallásosságon és a hazafias érzésen alapul.

A nagygyűlés táviratilag üdvözölte Orsenigo Cesare pápai nunciust, Zichy gróf érseket és Virág Ferenc püspököt, Éberhardt János, Brunner András tartott ezután előadást, majd Bátor János titkár terjesztette elő az évi jelentést. Ezután a tisztikart választották meg. Elnökké Erős József igazgató-tanítót választották. A közgyűlés Komócsy János elnök zárószavaival ért véget. A résztvevők délután a kiállítás tekintették meg, majd Lajos király szobrához rándultak ki.

A Zsófia gőzös

Orsenigo a főpapok társaságában érkezik a tábori misére

Gróf Zichy Gyula kalocsai érsek megáldja a fogadalmi templom alapkövét

A fogadalmi templom
alapkőletétele (Horthy
Miklóstól jobbra a nuncius)

Klebelsberg beszédet mond Mohácson

